

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інституційні зміни у регулюванні міжнародної торгівлі потребують удосконалення методичних засад реалізації митного контролю як важливого засобу прийняття ефективних управлінських рішень. Втілення новітніх завдань щодо організації контролю за рухом товарів через митний кордон відбувається в умовах трансформації принципів, закономірностей та інструментів впливу на економічну активність. Разом з тим, становлення суспільно-економічних відносин ґрунтується на еволюційному зростанні, що зумовлює необхідність врахування ступеня готовності фіскальних органів до реформ у митній сфері. З огляду на це дотримання вимог спрощення та безперешкодного переміщення товарів через митний кордон держави є важливою умовою отримання нею національних економічних вигод.

Для реалізації політики спрощення митних формальностей щодо переміщення товарів через митний кордон необхідним є обмеження кількості документів, які подають при цьому. З одного боку, за таких умов простежується певна позитивна тенденція – пришвидшення доступу товарів на митну територію України, проте з іншого – унеможливується отримання повної та об'єктивної інформації щодо комерційних трансакцій, що спричиняє появу ризиків недостовірного декларування товарів окремими економічними суб'єктами і відповідно одержання ними необ'єктивних фінансових переваг над сумлінними учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Зменшення ризиків порушення вимог митного і податкового законодавства залежить від надійності митного контролю та реалізації його форм на засадах недискримінації і транспарентності, ефективності та результативності, що є демократичним і альтернативним підґрунтям для зниження ступеня жорсткості контрольних заходів. Це зумовило впровадження у митну практику такої дієвої форми контролю, як митний пост-аудит.

Економічна наука окреслила різні напрямки дослідження проблеми реалізації митного пост-аудиту як основної форми митного контролю. Вагомий внесок у створення наукового підґрунтя для формування і реалізації митної політики загалом та здійснення митного контролю зокрема зробили такі науковці: А. Антонова, П. Афонін, Є. Беккер, І. Бережнюк, Є. Бридун, О. Вакульчик, А. Вдовиченко, А. Войцещук, Л. Вороніна, П. Годме, Ю. Гупанова, Т. Джеймс, А. Дєточка, О. Десятнюк, О. Запорожець, А. Зарубницький, І. Калашнікова, А. Крисоватий, В. Мартинюк, Ю. Оніщик, П. Пашко, В. Петті, Н. Погодіна, Є. Рудніченко, Є. Смітєнко, Д. Семир'янов, С. Терещенко, Д. Тєслєнко та інші.

Проблемним аспектам становлення та реалізації митного пост-аудиту приділили увагу такі вчені, як А. Агапова, А. Берзан, І. Бережнюк, О. Вакульчик, А. Вілл, С. Войтов, А. Зубарева, Т. Єдинак, І. Казунарі, О. Книшек, М. Кокнаєва, Ю. Медвідь, Ю. Петруня, Л. Попова, В. Туржанський, О. Фрадинський, О. Яковенко та інші.

Однак, незважаючи на широкий спектр досліджуваних проблем, питання організації митного пост-аудиту у контексті підвищення надійності та ефективності митного контролю досі залишаються малодослідженим напрямком фінансової науки. Значущість митного пост-аудиту як ефективної форми забезпечення

максимально повного і своєчасного надходження митних платежів до бюджету зумовлює необхідність більш поглибленого науково-теоретичного і прикладного дослідження у цій галузі.

Викладене вище зумовило вибір теми дисертації, визначення мети та завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою науково-дослідних робіт кафедри податків та фіскальної політики Тернопільського національного економічного університету за комплексними темами: «Стратегічні орієнтири формування і реалізації фіскальної політики України» (державний реєстраційний номер 0106U000521), «Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0113U07882), «Фіскальний простір сталого соціально-економічного розвитку держави» (державний реєстраційний номер 0111U010359). У межах цих тем розроблено теоретичні підходи до моніторингу ефективності контролю фіскальних органів України за зовнішньоторговельними операціями та запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності та результативності документальних перевірок дотримання вимог законодавства.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методологічних засад реалізації митного пост-аудиту і розробка практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності та результативності в Україні.

Досягнення окресленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань теоретичного та прикладного характеру:

- з'ясувати сутність митного контролю як функціональної складової митної системи в контексті забезпечення фінансових інтересів держави;
- обґрунтувати зміст і роль митного пост-аудиту як форми та інструменту здійснення митного контролю в умовах спрощення митних процедур та дослідити етапи його розвитку в Україні;
- здійснити моніторинг дієвості митного контролю за експортно-імпортними операціями, що ґрунтується на реалізації контролю як функції фінансів;
- проаналізувати середовище виникнення і вияву чинників, що зумовили появу митного пост-аудиту як форми митного контролю після випуску товарів на митну територію країни;
- виявити й узагальнити організаційні та функціональні напрямки реалізації митного контролю, який ґрунтується на методах аудиту, з метою удосконалення методики митного пост-аудиту;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності та результативності контрольних-перевірочних заходів у межах реалізації митного пост-аудиту;
- визначити стратегічні орієнтири управління ризиками при здійсненні митного пост-аудиту;
- окреслити перспективи розвитку митного пост-аудиту в умовах реформування системи контролюючих органів України.

Об'єктом дослідження є процес реалізації митного контролю на основі методів аудиту фіскальними органами України.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади організації, здійснення і розвитку митного пост-аудиту у контексті підвищення надійності та фіскальної ефективності митного контролю в Україні.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну базу дисертаційної роботи формують праці зарубіжних і вітчизняних учених та практиків із питань митного контролю та реалізації державної митної справи. Для вирішення окреслених завдань та досягнення мети дослідження використано системний підхід. Методи теоретичного узагальнення, аналізу й синтезу, наукової абстракції застосовано для з'ясування змісту та значення митного пост-аудиту (перший розділ); спостереження, графічного зображення та формалізації для моніторингу ефективності системи митного контролю в Україні (другий розділ); вимірювання і порівняння при формуванні системи показників результативності митного пост-аудиту та визначенні рівня ризику митного контролю (третій розділ).

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та інші нормативно-правові акти з питань державної митної справи, матеріали Державної казначейської служби України, Державної фіскальної служби України, Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, міжнародних фінансових та митних інституцій, наукові періодичні видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні цілісної теоретичної і методичної бази з реалізації митного пост-аудиту та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності й результативності в Україні.

Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі положення:

вперше:

– обґрунтовано концептуальні підходи до визначення змісту поняття «митний пост-аудит» як законодавчо регламентованого комплексу заходів організаційно-профілактичного характеру, що здійснюють органи центральної виконавчої влади, які шляхом використання специфічних форм, заходів і принципів забезпечують дотримання законодавства з питань державної митної справи суб'єктами митних відносин, а також формують їхню економічну поведінку, що ґрунтується на культурі та усвідомленні необхідності сплати податків. Такий підхід базується на специфічних ознаках, функціях, цілях і завданнях митного пост-аудиту та дає можливість комплексно досліджувати це явище з урахуванням сучасних тенденцій у діяльності фіскальних органів;

удосконалено:

– методичні підходи до формування системи митного контролю, який ґрунтується на методах аудиту, на основі виокремлення фундаментальних чинників, чинників опосередкованого і прямого впливу на реалізацію митного пост-аудиту. Це дало змогу визначити причинно-наслідковий зв'язок між виникненням розбалансованості бюджетних надходжень та порушенням інтегрованої єдності системоутворюючих елементів митної системи;

– методика організації і проведення митного пост-аудиту, яка ґрунтується на запропонованих етапах перевірки, системі вихідних даних для контролю та розробленому алгоритмі реалізації митного пост-аудиту. На відміну від існуючих, така методика характеризується чітким описом перевірочних заходів та

встановленим переліком документів, які необхідні для отримання достатньої інформації з метою здійснення контролю достовірності декларування митної вартості, преференційного походження і класифікації товарів, а також цільового призначення після випуску товарів у вільний обіг на митну територію держави;

– аналітичний інструментарій оцінювання ефективності та результативності митного пост-аудиту на основі обґрунтування доцільності застосування кількісних, відносних і якісних показників та розрахунку коефіцієнта фіскальної ефективності проведених документальних перевірок за двома складовими: сумами сплачених донарахованих митних платежів за результатами перевірок і сумами сплачених грошових зобов'язань, донарахованих фіскальними органами загалом. Це дає можливість оцінити ефективність і результативність діяльності фіскальних органів у напрямку забезпечення дотримання економічними суб'єктами вимог митного та податкового законодавства;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні підходи до трактування митного контролю як елемента фінансово-економічних відносин та складової системи державного контролю за рухом грошово-товарних потоків, які виникають у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності та зумовлені переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон. Такий підхід дає змогу систематизувати риси, властивості й особливості митного контролю як економічного явища, яке наділене функціональними властивостями, характерними для фінансового контролю, що ґрунтується на системі управління ризиками і принципі вибіркості;

– обґрунтування комплексу доперевірочних заходів як важливої умови ефективності організації виїзних документальних перевірок з питань дотримання вимог державної митної справи, що дає змогу визначати оптимальну стратегію перевірки та робить можливим введення у програму її проведення питань контролю за тими сферами економічної діяльності, в яких імовірність виявлення порушень митного законодавства є максимальною. Застосування такого комплексу заходів змінює орієнтацію митного контролю на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з високим ступенем ризику та дає змогу руйнувати схеми митного комерційного шахрайства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення, висновки та практичні рекомендації можуть використовуватися в процесі вдосконалення вітчизняного митного законодавства щодо запровадження методики здійснення митного пост-аудиту та визначення його результативності.

Окремі наукові результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльність Херсонської митниці Міністерства доходів України (довідка № 766/21-70-00 від 06.02.2015 р.), Львівської митниці Державної фіскальної служби України (довідка № 9382/13-70-24/46 від 07.08.2015 р.), Головного управління Державної фіскальної служби України у Тернопільській області (довідка № 1026/10/19-00-04-20/6398а від 24.06.2015 р.).

Матеріали дисертації використовуються у навчальному процесі Національного університету Державної податкової служби України при викладанні навчальної дисципліни «Митний аудит» (довідка № 216/01-12 від 30.01.2015 р.). Науково-теоретичні напрацювання автора використовуються також у навчальному

процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка № 126-03/2079 від 03.06.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є одноосібним науковим дослідженням. Сформульовані у дисертаційній роботі науково-практичні результати, висновки та пропозиції, що винесені на захист, одержані автором самостійно. Внесок автора у публікаціях, які виконані у співавторстві, відображено у списку опублікованих праць.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на таких науково-практичних конференціях: III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Тернопіль, 11 грудня 2013 р.), IX Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Запоріжжя, 23–24 жовтня 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Ефективна економіка та менеджмент: теорія і практика» (м. Дніпропетровськ, 14–15 листопада 2014 р.), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси в розвитку національних економік» (м. Львів, 25 листопада 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Інструменти лібералізації та спрощення світової торгівлі: міжнародний і національний аспекти» (м. Дніпропетровськ, 28 листопада 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові засади ресурсозбереження в системі антикризового управління і відтворення економіки» (м. Хмельницький, 30–31 січня 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграція економіки України: виклики та рішення» (м. Дніпропетровськ, 20–21 лютого 2015 р.), XII Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 26–27 березня 2015 р.).

Публікації. Основні положення та найважливіші результати дисертації опубліковано в 16 наукових працях загальним обсягом 5,05 д. а., з яких 7 – у наукових фахових виданнях, 1 – у науковому фаховому виданні, що належить до міжнародних наукометричних баз, 8 праць апробаційного характеру.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 251 найменування та 8 додатків на 28 сторінках. Основний текст дослідження викладений на 184 сторінках, містить 27 таблиць та 39 рисунків. Повний обсяг дисертації становить 256 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У розділі 1 «**Теоретичні основи митного пост-аудиту як складової митного контролю**» досліджено основи митного контролю як функціональної складової митної системи держави, сформовано зміст поняття «митний пост-аудит», визначено його місце та етапи становлення у системі митного контролю в Україні.

У процесі аналізу різних підходів та законодавчої інтерпретації терміна «митний контроль» з'ясовано, що цьому економічному явищу властивий дуалізм. З одного боку, митний контроль – це складова механізму забезпечення законного

переміщення товарів через митний кордон, а з іншого – це комплексний процес, що ґрунтується на ризикоорієнтованому і вибіркового підході до реалізації заходів, спрямованих на досягнення стабільних надходжень суспільних фінансових ресурсів у вигляді митних платежів до державного бюджету.

Обґрунтовано, що митний контроль слід розглядати одночасно як засіб реалізації митної політики держави та як сукупність здійснюваних фіскальними органами контрольних заходів з метою забезпечення дотримання учасниками митно-правових відносин вимог законодавства. Зокрема, визначено чинники, наявність яких зумовлює виокремлення фінансового пріоритету митного контролю як важливого інструменту забезпечення надходжень митних платежів до бюджету за рахунок форм і методів контролю, визначених Митним кодексом України. До таких чинників зараховано: 1) негативні економічні наслідки торгівлі контрафактною продукцією; 2) зростання обсягів митного комерційного шахрайства; 3) відсутність ефективної інформаційно-аналітичної системи виявлення та усунення ризиків під час випуску товарів у вільний обіг на митну територію країни.

Дослідження видів, форм і методів перевірочних заходів, які фіскальні органи здійснюють у сфері зовнішньоекономічної діяльності дало змогу сформувати систему митного контролю (рис. 1). Ця система ґрунтується на попередньому, поточному і наступному етапах здійснення контрольних заходів та відповідає загальній концепції контролю як функції фінансів. Разом з тим враховано підходи новітньої філософії митного контролю, яка обумовлена вимогами міжнародних митних стандартів, щодо одночасного розгляду цього виду контролю як сервісу, що здійснюється за допомогою спеціальних інструментів з метою підвищення фіскальної ефективності сфери зовнішньоекономічної діяльності для держави.

На основі аналізу етапів митного контролю виокремлено нову дієву форму контролю, що реалізується фіскальними органами на етапі після випуску товарів у вільний обіг, – митний пост-аудит, який здійснюється за допомогою комплексу заходів, визначених Митним і Податковим кодексами України, з метою забезпечення достовірності й автентичності даних, зазначених у митних деклараціях, шляхом проведення перевірки первинних бухгалтерських документів і звітності, бізнес-систем і комерційної інформації.

Наукове узагальнення сутнісних і організаційних засад реалізації митного пост-аудиту, визначення його специфічних ознак, функцій, цілей та завдань дали змогу обґрунтувати концептуальні підходи до визначення змісту цього явища. Теоретичним підґрунтям побудови сутнісної характеристики митного пост-аудиту є виокремлення сервісно-профілактичного аспекту, зумовленого новим клієнтоорієтованим напрямком діяльності фіскальних органів, який сприяє своєчасному і комфортному виконанню суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності своїх зобов'язань перед державним бюджетом у повному обсязі. Доведено, що митний пост-аудит – це форма митного контролю, де перенесено акцент щодо необхідності здійснення контролю за товарами, що переміщують з етапу митного оформлення на етап після випуску товарів у вільний обіг на митну територію країни.

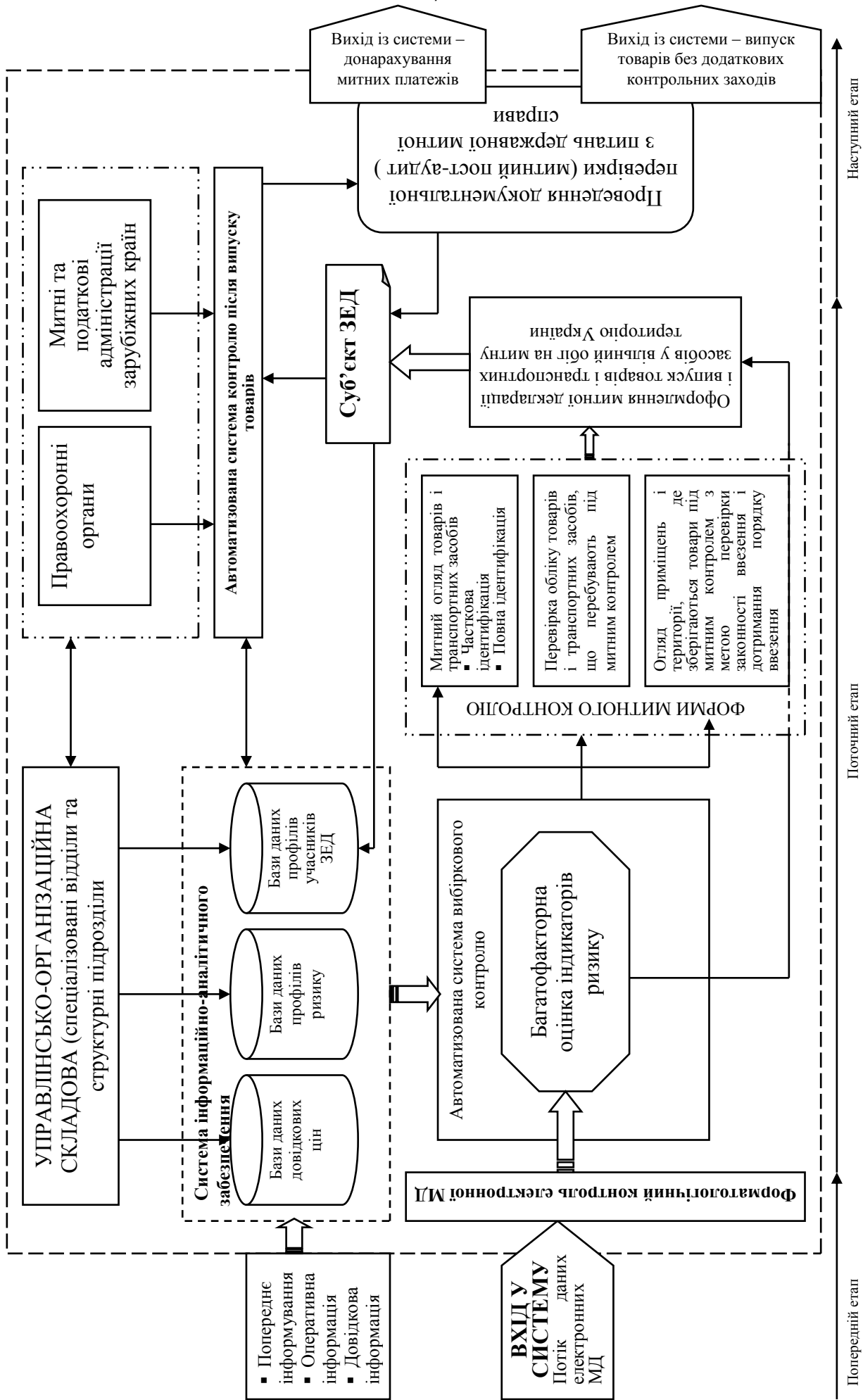

Рис. 1. Система митного контролю в Україні

З'ясовано, що запровадження у митну практику митного пост-аудиту, а також системи управління ризиками і принципу вибіркової об'єктів контролю для проведення контрольних-перевірочних заходів, зумовили основні зміни в організації та здійсненні митного контролю. Загалом виокремлено чотири основні етапи формування системи митного контролю в Україні: 1) визначення форм митного контролю та їхня апробація у практичній діяльності митних органів (1991–1998 рр.); 2) формування й адаптація контрольних-перевірочних заходів до вимог законодавства України (1998–2003 рр.); 3) модернізація митних процедур і наближення до міжнародних стандартів (2004–2012 рр.); 4) формування новітньої системи митного контролю і запровадження у діяльність фіскальних органів митного пост-аудиту (2012 р. – до тепер).

Важливою умовою забезпечення ефективності розвитку національної моделі митного пост-аудиту визначено необхідність її спрямування на переосмислення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності поглядів щодо вчинення порушень, пов'язаних із незаконним переміщенням товарів і можливістю здійснення шахрайства з метою отримання фінансових та конкурентних переваг на внутрішньому ринку країни. Це сприятиме виконанню митним контролем свого основного завдання щодо захисту економічних інтересів держави.

У розділі 2 **«Прагматизм реалізації митного пост-аудиту в Україні: фінансовий аспект»** проведено моніторинг дієвості митного контролю за зовнішньоекономічними операціями, виокремлено чинники, що зумовили запровадження у митну практику митного пост-аудиту, і здійснено комплексний аналіз організаційних та функціональних напрямків реалізації контролю, що ґрунтується на методах аудиту.

Результати моніторингу дієвості митного контролю свідчать, що забезпечення стабільності функціонування фінансової системи можливе завдяки ефективному митному адмініструванню, організації контролю на принципі вибіркової та застосуванню заходів подальшого поглибленого контролю за зовнішньоекономічними операціями. На цій основі визначено документальні перевірки як важливий резерв посилення контрольних-перевірочної роботи фіскальних органів у контексті запобігання шахрайству і обману в митній сфері. Застосування митного пост-аудиту у поєднанні із системою управління ризиками дає змогу отримати позитивні результати забезпечення додаткових надходжень від митних платежів, обсяг яких на етапі випуску товарів у вільний обіг на митну територію України був недооцінений.

Аналіз середовища виникнення і вияву чинників, що зумовили впровадження у митну практику митного пост-аудиту, дав змогу виокремити фундаментальні чинники та чинники опосередкованого і прямого впливу, та об'єднати їх у групу фінансових детермінант митного контролю після випуску товарів у вільний обіг (рис. 2). При цьому з'ясовано, що зв'язок між детермінантами опосередкованого і прямого впливу є рухливим: те, що в одних умовах є передумовою, в інших може бути причиною, чинником або ланкою, що опосередковує вплив.

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЧИННИКИ

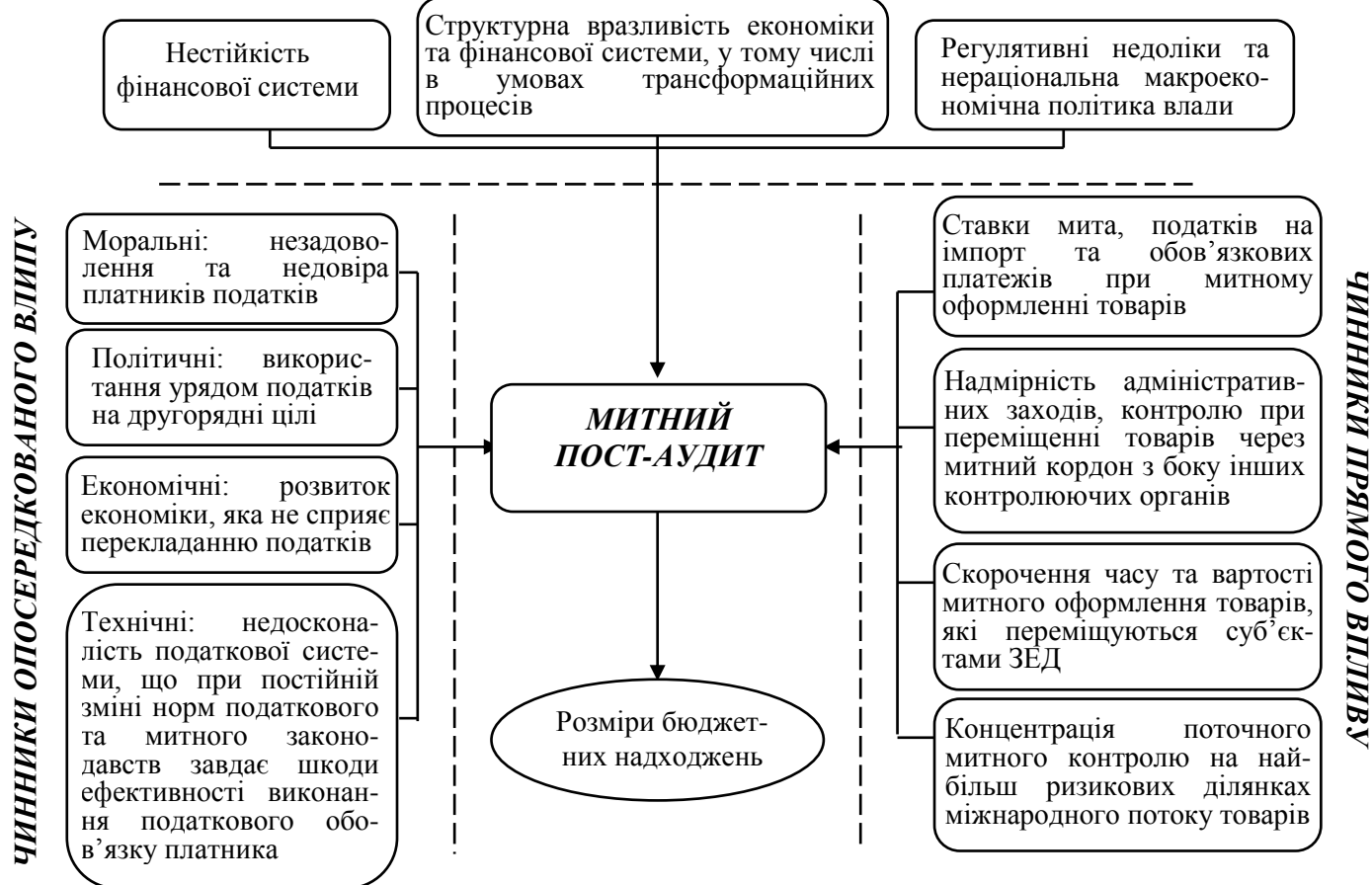

Рис. 2. Детермінанти митного контролю після випуску товарів у вільний обіг

У контексті структурування детермінант митного пост-аудиту зроблено висновок, що такі детермінанти: 1) визначають особливості розвитку митного пост-аудиту і впливають на глибину проведення контрольних заходів; 2) є динамічними структурами, оскільки належать до процесів і явищ, що зумовлюють, характеризують і визначають специфічні риси митного пост-аудиту; 3) вважаються системними структурами, оскільки їхня дія і взаємодія між собою відбуваються в межах бюджетної, податкової та митної систем; 4) спричинюють розбалансованість бюджетних надходжень унаслідок об'єктивних і суб'єктивних обставин, зумовлених метою та цілями уникнення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності належного виконання податкових зобов'язань. Застосування такого структурування у процесі формування системи митного контролю після випуску товарів у вільний обіг дає змогу своєчасно виявляти резерви додаткових надходжень від мита та інших митних платежів до бюджету, а з практичної точки зору сприяє усуненню і запобіганню митному комерційному шахрайству і подоланню схем мінімізації податків при переміщенні товарів через митний кордон.

З'ясовано, що для ефективного забезпечення організації та здійснення митного пост-аудиту в умовах обмежених можливостей фіскальних органів об'єктивно необхідними є наявність ефективної системи відбору платників податків для виїзних документальних перевірок та здійснення фіскальними органами

ретельної доперевірочної підготовки. У вирішенні питання відбору об'єктів контролю для перевірки пріоритетним визначено аналітичне забезпечення та інформаційний масив, які сформовані за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Результати доперевірочних заходів, які містять дані системи управління ризиками, моніторингу зовнішньоекономічних операцій, дій експертних підрозділів фіскальної служби, зовнішню інформацію, одержану від компетентних органів іноземних держав, запропоновано формувати у вигляді довідки, в якій доцільно зазначати: виявлені ризики в діяльності суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності; виявлені можливі порушення законодавства з обов'язковим визначенням обсягів можливих втрат бюджету; заходи, які було вжито або необхідно вжити для забезпечення збору доказової бази щодо виявлення можливих порушень; схеми мінімізації розміру оподаткування. Такий аналітичний інструмент у загальному комплексі доперевірочних заходів дає змогу визначити чинники, під впливом яких формуються організаційно-методичні принципи проведення митного пост-аудиту.

Результативність контрольно-перевірочної роботи залежить від якості методик, що використовуються у процесі проведення документальних перевірок. Зважаючи на відсутність єдиного системного підходу до проведення перевірок з питань дотримання вимог законодавства з державної митної справи, визначено такі основні передумови, що засвідчують об'єктивну необхідність запровадження методики митного пост-аудиту за конкретними напрямками можливих порушень податкового і митного законодавства: збільшення відсотка охоплення перевіркою суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; зростання результативності документальних перевірок; зменшення витрат праці і часу, необхідних для проведення документальних перевірок.

У цьому контексті розроблено алгоритм реалізації митного пост-аудиту, який став основою для побудови алгоритмів аудиту митної вартості після випуску товарів у вільний обіг та перевірки визначення прийнятності ціни угоди для оцінених товарів на етапі після митного оформлення. Систематизація порушень податкового і митного законодавства дала змогу визначити конкретний механізм пост-аудиту митної вартості товарів, класифікації та преференційного походження товарів. Залежно від обраного напрямку перевірки запропоновано методичний підхід до визначення потенційних об'єктів контрольно-перевірочних заходів.

У комплексі це дало можливість побудувати загальну структуру методики організації та проведення митного пост-аудиту, яка ґрунтується на визначенні чинників впливу на ймовірні порушення та встановленні їхньої ієрархії і передбачає перевірку та зіставлення даних бухгалтерського обліку і звітності імпортера після випуску товару з даними, заявленими при митному оформленні товару. Крім алгоритму реалізації митного пост-аудиту, така методика охоплює систему вихідних даних, необхідних для контролю операцій після випуску товарів, та шість етапів перевірки (табл. 1).

Методика організації і проведення митного пост-аудиту

Складові методики	Етапи перевірки					
	Перевірка документів, поданих до митного оформлення	Перевірка достовірності відображення імпорتنих операцій у бухгалтерському у обліку	Перевірка вартісних показників зовнішньоекономічного контракту	Перевірка реалізації товарів на внутрішньому ринку України	Перевірка фактичного використання ввезених товарів	Перевірка законності переміщення товарів через митний кордон України
Мета методики	Забезпечення дотримання законодавства з питань державної митної справи для виявлення додаткових резервів сплати мита та митних платежів, боротьба з корупцією та порушеннями митних правил					
Інформаційна база	Система вихідних даних методики					
Прийоми	Документальне дослідження даних, заявлених у МД, і даних, відображених у бухгалтерському обліку			Документальне дослідження даних, фактичний контроль	Документальне дослідження і зіставлення даних, заявлених у МД, і відображених у бухгалтерському обліку	Документальне дослідження даних, перехресне зіставлення даних, заявлених у митній декларації, з даними бухгалтерського обліку, фактичний контроль
Можливі порушення	Невідповідність даних, заявлених у МД, декларації митної вартості, даним, поданим до митного оформлення	Несвоєчасне оприбуткування товарів, продаж товарів до моменту переходу права власності (можливе донарахування ПДВ за рахунок розбіжностей митної вартості і вартості реалізації), не введення всіх компонентів до фактичної вартості товару, розбіжності між фактичною вартістю та оплатою товару	Недостовірне декларування митної вартості, коду товару	Можливе недостовірне декларування товару		
Показники результативності	Сума донарахованих мита та митних платежів, штрафних (фінансових) санкцій, показник результативності застосування методики контролю після випуску товарів у вільний обіг					

Розроблена методика дасть змогу посилити методичне забезпечення митного контролю загалом та митного пост-аудиту як невід'ємної складової контрольно-перевірочних заходів, які здійснюють структурні підрозділи фіскальної служби.

У розділі 3 «**Фінансові пріоритети підвищення результативності митного пост-аудиту**» досліджено напрями підвищення ефективності та результативності митного пост-аудиту, визначено стратегічні орієнтири управління ризиками при його здійсненні й окреслено перспективи його розвитку в умовах реформування системи контролюючих органів України.

Дослідження ефективності та результативності митного пост-аудиту дало можливість виявити основні критерії ефективності проведення документальних перевірок. Підґрунтям визначення таких критеріїв є кількісна та якісна оцінка виявлених порушень митного законодавства і визначення сум донарахованих за результатами перевірки митних платежів, штрафів і пені. На цій основі виокремлено систему кількісних, відносних і якісних показників, за допомогою яких забезпечується формування цілісного бачення щодо ефективності функціонування підрозділів митного аудиту та результативності вжитих ними заходів.

Аналіз стану результативності здійснених документальних перевірок у процесі митного пост-аудиту за допомогою запропонованих показників свідчить про відносно високу результативність цих перевірок, за результатами яких проходить процедура адміністративного оскарження рішень. Разом з тим, забезпечення своєчасності надходження не завжди є об'єктивним, оскільки цей показник перевищив суму донарахованих митних платежів на рівні 65,75% у 2011 р. і 82,29% у 2013 р. (табл. 2).

Таблиця 2

Показники результативності митного пост-аудиту в Україні у 2010 – 2013 рр.

№ з/п	Показник	Період			
		2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
1.	Питома вага додатково нарахованих митних платежів за результатами документальних перевірок (Пмні) у загальному обсязі митних платежів	0,21	0,30	0,48	0,22
2.	Питома вага додатково перерахованих митних платежів за результатами документальних перевірок (Пмпі) у загальному обсязі митних платежів	0,08	0,49	0,08	0,41
3.	Коефіцієнт фіскальної ефективності проведених документальних перевірок (Кеф.мп)	0,94	14,78	1,59	9,59
4.	Середній обсяг додаткових митних платежів (МПпоі), справляння яких забезпечено однією посадовою особою:				
	- за 1 міс., тис. грн.	31,10	260,70	54,60	247,07
	- сукупно за рік, тис. грн.	373,41	3128,32	619,26	2964,86
5.	Коефіцієнт своєчасності надходження донарахованих митних платежів у бюджет (Ксн)	39,59	165,75	19,93	182,29

З метою удосконалення аналітичного інструментарію оцінювання ефективності та результативності митного пост-аудиту запропоновано розраховувати коефіцієнт фіскальної ефективності проведених документальних перевірок ($K_{\text{еф.мп}}$) за двома основними складовими: сумами сплачених донарахованих митних платежів за результатами перевірок і сумами сплачених грошових зобов'язань, донарахованих фіскальними органами загалом за системою. Це сприяє отриманню об'єктивних даних про забезпечення надходжень митних платежів до бюджету за рахунок проведення документальних перевірок, а також реалізації їхніх матеріалів.

У процесі визначення взаємозалежності окремих результативних показників митного пост-аудиту застосовано метод кореляційно-регресійного аналізу. Результати такого аналізу засвідчили, що найбільший вплив на надходження від митних платежів забезпечується за рахунок донарахувань за невідними документальними перевірками, а кореляційний аналіз щільності між показниками донарахованих і сплачених митних платежів становить 0,2571005. Це свідчить про те, що між величинами наявний доволі незначний взаємозв'язок лінійного характеру.

За допомогою коефіцієнта Спірмена відстежено загальну тенденцію зміни економічних показників у результаті здійснення заходів митного пост-аудиту. Встановлено, що коефіцієнт рангової кореляції статистично слабкий і ранговий

кореляційний зв'язок між оцінками незначний за показниками: донарахованих сум митних платежів за результатами виїзних документальних перевірок ($P = 0,4$); інших заходів митного контролю при випуску товарів у вільний обіг ($P = 0,4$). Коефіцієнт Спірмена становить 0,8 лише за обсягом донарахованих митних платежів за результатами невиїзних документальних перевірок, що підтверджує відсутність щільної взаємозалежності надходження митних платежів і обсягів цих платежів, донарахованих за результатами документальних перевірок (табл. 3).

Таблиця 3

Результати розрахунку коефіцієнта кореляції рангів Спірмена

Чинник	Період	Чинник X	Ознака Y	Ранги		Матриця рангів ($d_X - d_Y$)	P – коефіцієнт рангової кореляції
				X, d_X	Y, d_Y		
Виїзні документальні перевірки	2010 р.	121,8	85911,4	2	1	1	0,4
	2011 р.	152,5	114816,8	3	2	1	
	2012 р.	387,9	123649,0	4	4	0	
	2013 р.	21,4	119053,5	1	3	4	
	Всього:	683,6	443430,7	10	10	6	
Невиїзні документальні перевірки	2010 р.	66,8	85911,4	1	1	0	0,8
	2011 р.	192,8	114816,8	2	2	0	
	2012 р.	215,1	123649,0	3	4	1	
	2013 р.	246,9	119053,5	4	3	1	
	Всього:	721,6	443430,7	10	10	2	
Інші заходи митного контролю	2010 р.	5197,0	85911,4	3	1	4	0,4
	2011 р.	3891,0	114816,8	1	2	1	
	2012 р.	5616,2	123649,0	4	4	0	
	2013 р.	5098,3	119053,5	2	3	1	
	Всього:	19802,5	443430,7	10	10	6	

Важливою умовою ефективної діяльності фіскальних органів щодо частоти виявлення порушень митного і податкового законодавства визначено управління ризиками митного контролю, яке реалізується через вибір конкретних стратегій ризик-менеджменту, побудованих на основоположних принципах мінімізації ризиків. Аналіз практики фіскальних органів підтвердив необхідність розгляду цих ризиків у взаємозв'язку з невизначеностями, властивими внутрішньому і зовнішньому середовищам функціонування митної системи. Для побудови повноцінної моделі управління ризиками розроблено схему процесу контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів в умовах ризиків та невизначеності, а також стратегічну карту управління ризиками митного пост-аудиту, яка передбачає їх розподіл за основними напрямками діяльності структурних підрозділів фіскальних органів. Це сприятиме підтримуванню системою управління ризиками балансу між спрощенням митних формальностей і забезпеченням їхнього належного рівня.

Загалом результати проведеного дослідження дали підстави виокремити основні напрями розвитку митного пост-аудиту як важливого інструменту забезпечення надійності й ефективності митного контролю. Це, зокрема, такі напрями: 1) трансформація нормативно-правових та організаційно-адміністративних підходів до митного пост-аудиту; 2) розробка методичного забезпечення планування, підготовки, здійснення та реалізації матеріалів документальних

перевірок; 3) інформаційно-технологічне переоснащення фіскальних органів; 4) розбудова системи оцінювання якості та ефективності митного пост-аудиту; 5) запровадження попереднього митного пост-аудиту для оцінювання ризиків суб'єктів, що претендують на пільги у процедурі митного контролю. Обґрунтовано, що ефективність і результативність митного пост-аудиту слід визначати не лише на основі кількісного та вартісного вираження виявлених порушень митного законодавства, а й за співвідношенням трудових і фінансових витрат на його здійснення та за його економічними результатами.

Комплекс запропонованих у дисертаційній роботі стратегічних напрямів і тактичних заходів розвитку митного пост-аудиту в умовах реформування системи контролюючих органів України сприятиме перетворенню його у дієвий інструмент стабільного функціонування митної системи та подальшої реалізації спрощення митних процедур при випуску товару у вільний обіг на митну територію України.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні цілісної системи практичних рекомендацій щодо ефективної реалізації митного пост-аудиту в Україні.

Результати проведеного дослідження дали змогу сформулювати такі висновки та пропозиції теоретичного і прикладного характеру:

1. Щодо дослідження концептуальних положень митної системи виокремлено її важливий елемент – фінансово-економічний механізм, особливістю якого є митні відносини. Домінуючим елементом таких відносин визначено митний контроль як окрему складову системи державного контролю за рухом грошово-товарних потоків, які виникають у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності та зумовлені переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Систематизувавши властивості та особливості митного контролю, з'ясовано, що він наділений функціональними властивостями, характерними для фінансового контролю, а система управління ризиками і принцип вибірковості дають змогу митному контролю виявляти та запобігати порушенням вимог митного, податкового та валютного законодавств.

2. Перспективним напрямком забезпечення дієвості митного контролю, дотримання вимог митного законодавства та пріоритетним у справі вдосконалення митного адміністрування визначено митний пост-аудит. Через зіставлення специфічних ознак, функцій, цілей і завдань митного пост-аудиту обґрунтовано концептуальні підходи до визначення його змісту, які конкретизують призначення контролю після випуску товарів у вільний обіг в умовах спрощення митних процедур і сприяння міжнародній торгівлі. Реалізація митного пост-аудиту започаткована запровадженням у митну практику системи управління ризиками і принципу вибірковості у зв'язку з необхідністю посилення інтеграційних можливостей України.

3. За результатами моніторингу дієвості системи митного контролю встановлено, що важливим резервом підвищення ефективності контрольно-

перевірочної роботи фіскальних органів є документальні перевірки, спрямовані не тільки на пошук додаткових резервів мобілізації доходів бюджету, а й на запобігання та протидію шахрайству й обману у митній сфері, складовою яких визначено уникнення від сплати податків при переміщенні товарів через митний кордон країни. Це відображає один з головних мотивів реалізації державної економічної політики – організація контролю за повнотою та своєчасністю виконання економічними суб'єктами податкових зобов'язань перед бюджетом.

4. На основі комплексного дослідження виокремлених фундаментальних чинників, чинників опосередкованого і прямого впливу визначено фінансові детермінанти контролю після випуску товарів у вільний обіг як якісні динамічні структури, що характеризують причинно-наслідковий зв'язок між виникненням розбалансованості бюджетних надходжень і порушенням інтегрованої єдності системоутворюючих елементів митної системи. Доведено, що застосування в практиці митного пост-аудиту такого структурування фінансових детермінант митного контролю після випуску товарів у вільний обіг дає змогу своєчасно виявляти резерви додаткових надходжень від митних платежів до бюджету, а з практичної точки зору сприяє усуненню та запобіганню митному комерційному шахрайству і подоланню схем мінімізації податків при переміщенні товарів через митний кордон.

5. З метою раціоналізації організаційних і методичних засад проведення контрольно-перевірочних заходів розроблено алгоритм реалізації митного пост-аудиту, який є основою удосконалення методики його організації та проведення. Запропонована методика дає можливість зекономити час на пошук і систематизацію вихідної інформації, на підставі якої може бути встановлено характер порушення митного та податкового законодавств.

Аргументовано, що важливою умовою ефективності організації та здійснення митного контролю, який базується на методах аудиту, є наявність комплексу доперевірочних заходів. Підтверджено, що комплексно правильно налагоджена система відбору платників податків для виїзних документальних перевірок і здійснення фіскальними органами детальної доперевірочної підготовки дають змогу обрати оптимальну стратегію перевірки, ввести в її програму контроль найбільш ризикових сфер економічної діяльності.

6. Встановлено, що ефективність і результативність митного пост-аудиту залежать від якості методичної бази щодо його організації, планування та реалізації. Розрахунок кількісних, відносних та якісних показників дає змогу визначати можливість забезпечення надходжень митних платежів до бюджету відповідно до рівня ефективності проведення документальних перевірок і результативності реалізації їхніх матеріалів. Ефективно проведеними документальними перевірками визначено контрольні заходи, які забезпечують максимальне перерахування донарахованих платежів за мінімальних витрат трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

7. Основними стратегічними орієнтирами управління ризиками при здійсненні митного пост-аудиту окреслено забезпечення національної безпеки країни та безпеки зовнішньої торгівлі, а також застосування комплексу заходів із запобігання, прогнозування і виявлення порушень митного законодавства, який формується під

впливом основних тенденцій здійснення зовнішньоторговельних операцій. Пріоритетним завданням управління ризиками визначено реалізацію інформаційних і методичних рішень у діяльності фіскальних органів, а також мінімізацію ризиків, що виникають при митному оформленні та митному контролі.

8. Доведено, що реформування системи контролюючих органів України відповідно до засад світових глобалізаційних процесів зумовлює необхідність удосконалення митного сервісу, інструментів і механізмів митного контролю. Ефективна реалізація митного пост-аудиту сприятиме вирішенню зазначеного завдання з досягненням компромісу між інтересами держави та бізнесу. Можливість фіскальних органів протидіяти ризикам порушення митного і податкового законодавств базована на здатності виявлення недоліків у сфері митного контролю та реалізації заходів щодо їхнього усунення. Аргументовано, що системне використання комплексу стратегічних напрямів і тактичних заходів розвитку митного пост-аудиту сприятиме зростанню його результативності, дасть змогу підвищити надійність і фіскальну ефективність митного контролю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Харкавий М. О. Аналіз управління ризиками як основа здійснення митного пост-аудиту / М. О. Харкавий // Економічний аналіз. – 2012. – Вип. 11, ч.1. – С. 264–266 (0,36 д. а.).
2. Харкавий М. О. Український митний пост-аудит наближено до європейських норм та стандартів / М. О. Харкавий // Митниця. – 2012. – № 97. – С.16–19 (0,45 д. а.).
3. Харкавий М. О. Митний пост-аудит: зарубіжний досвід та вітчизняна практика / М. О. Харкавий // Світ фінансів. – 2013. – Вип. 3. – С. 118–125 (0,45 д.а.).
4. Харкавий М. О. Post-Clearance Audit As a Tool to Ensure the Effective Customs Control / М. О. Харкавий // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 10. – С. 362–368 (0,5 д. а.).
5. Харкавий М. О. Фінансові детермінанти митного контролю після випуску товарів на митну територію України / М. О. Харкавий // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 11(162). – С. 16–21 (0,55 д. а.).
6. Харкавий М. О. Пріоритети пост-митного аудиту як форми митного контролю / М. О. Харкавий // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 19. – С. 82–86 (0,5 д. а.).
7. Харкавий М. О. Прагматика і проблематика пост-митного аудиту у контексті модернізації системи митного контролю в Україні / М. О. Харкавий // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2014. – Вип. 22, т. 2. – С. 250–256. – (Серія : Економічні науки) (0,5 д. а.).
8. Харкавий М. О. Новітня парадигма реалізації митного контролю в умовах спрощення митних процедур / О. М. Десятнюк, М. О. Харкавий // Ефективна економіка. – 2015. – № 3. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=3&y=2015>. – 0,55 д. а. (Особистий внесок

автора: узагальнено та проаналізовано вплив спрощення митних процедур на функціонування митного контролю) (0,38 д. а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Харкавий М. О. Теоретичні і практичні аспекти становлення системи митного пост-аудиту в Україні / М. О. Харкавий // Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів : матеріали Всеукр. наук.-практ. студ. конф. (м. Тернопіль, 28 берез. 2013 р.). – Тернопіль : Вектор, 2013. – С. 151–152 (0,13 д. а.).

10. Харкавий М. О. Сучасний стан і перспективи розвитку пост-митного аудиту в Україні / М. О. Харкавий // Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. / за ред. А. В. Череп. – Запоріжжя : Вид – во ЗНУ, 2014. – С. 228–229 (0,13 д. а.).

11. Харкавий М. О. Імперативи модернізації системи митного контролю в умовах спрощення митних процедур / М. О. Харкавий // Ефективна економіка та менеджмент: теорія і практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 14–15 листоп. 2014 р.) : у 2-х ч. – Дніпропетровськ : Вид. дім «Гельветика», 2014. – С. 118–121 (0,21 д. а.).

12. Харкавий М. Оцінка ефективності пост-митного аудиту в Україні / М. Харкавий // Економічний дискурс. – 2014. – Вип. 3. – С. 268–271 (0,21 д. а.).

13. Харкавий М. О. Проблематика пост-митного аудиту в умовах реформування системи митного контролю в Україні / М. О. Харкавий // Інструменти лібералізації та спрощення світової торгівлі: міжнародний і національний аспекти : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 28 листоп. 2014 р.). – Дніпропетровськ : Акад. митної служби України, 2014. – С. 61–63 (0,13 д. а.).

14. Харкавий М. О. Митний пост-аудит в умовах реформування системи контролюючих органів / М. О. Харкавий // Наукові засади ресурсозбереження в системі антикризового управління і відтворення економіки : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 30–31 січ. 2015 р.): у 2-х ч. – Хмельницький : Вид. дім «Гельветика», 2015. – С. 128–131 (0,21 д. а.).

15. Харкавий М. О. Механізм реалізації митного контролю на основі методів аудиту / М. О. Харкавий // Євроінтеграція економіки України: виклики та рішення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 20–21 лют. 2015 р.). – Дніпропетровськ : Вид. дім «Гельветика», 2015. – С. 205–207 (0,21 д. а.).

16. Харкавий М. О. Вектори підвищення ефективності митного пост-аудиту / М. О. Харкавий // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна візія та виклики глобалізації : зб. тез доп. Дванадцятій міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчен. (м. Тернопіль, 26–27 берез. 2015 р.). – Тернопіль : Астон, 2015. – С. 220–221 (0,13 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Харкавий М. О. Митний пост-аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2015.

У дисертації розкрито теоретико-методологічні та практичні засади реалізації митного пост-аудиту у контексті підвищення його ефективності та результативності. Визначено роль та етапи становлення митного пост-аудиту у системі митного контролю. На основі зіставлення специфічних ознак, функцій, цілей і завдань митного пост-аудиту обґрунтовано концептуальні підходи до визначення його змісту, які конкретизують призначення контролю після випуску товарів у вільний обіг в умовах спрощення митних процедур та сприяння міжнародній торгівлі.

Проведено моніторинг дієвості митного контролю за зовнішньоекономічними операціями, виокремлено чинники, що зумовили запровадження у митну практику митного пост-аудиту, та здійснено комплексний аналіз організаційних та функціональних напрямків реалізації контролю, що ґрунтується на методах аудиту.

Запропоновано напрями підвищення ефективності та результативності митного пост-аудиту на основі застосування системи оцінних показників і економіко-математичного моделювання, визначено стратегічні орієнтири управління ризиками при здійсненні митного пост-аудиту й окреслено перспективи розвитку останнього в умовах реформування фіскальних органів.

Ключові слова: митний контроль, митний пост-аудит, митна політика, митна система, контрольно-перевірочні заходи, перевірка.

АННОТАЦИЯ

Харкавий Н. А. Таможенный пост-аудит в Украине: современное состояние и перспективы развития. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2015.

В диссертации раскрыты теоретико-методологические и практические основы реализации таможенного пост-аудита в контексте повышения его эффективности и результативности. Исследованы основы таможенного контроля в качестве функциональной составляющей таможенной системы государства. Систематизированы свойства и особенности таможенного контроля, установлено, что он наделен функциональными свойствами, характерными для финансового контроля, а система управления рисками и принцип выборочности позволяют таможенному контролю выявлять и предотвращать нарушения таможенного, налогового и валютного законодательства.

Перспективным направлением обеспечения действенности таможенного контроля, соблюдения требований таможенного законодательства и совершенствования таможенного администрирования определен таможенный пост-

аудит. Сопоставление специфических признаков, функций, целей и задач таможенного пост-аудита позволило обосновать концептуальные подходы к определению его содержания, характеризующие назначение контроля после выпуска товаров в свободное обращение в условиях упрощения таможенных процедур и содействия международной торговле. Необходимость внедрения таможенного пост-аудита в таможенную практику Украины обоснована потребностью в усилении интеграционных возможностей Украины и потребностями системы управления рисками налогового контроля.

Проведен мониторинг действенности таможенного контроля по внешнеэкономическим операциям, выделены факторы, обусловившие введение в таможенную практику таможенного пост-аудита, и осуществлен комплексный анализ организационных и функциональных направлений реализации контроля, основанного на методах аудита. Комплексное исследование выделенных фундаментальных факторов, факторов опосредствованного и прямого воздействия позволило определить финансовые детерминанты контроля после выпуска товаров в свободное обращение как качественные динамические структуры, характеризующие причинно-следственную связь между возникновением разбалансированности бюджетных поступлений и нарушением интегрированного единства системообразующих элементов таможенной системы.

С целью рационализации организационных и методических основ проведения контрольно-проверочных мероприятий разработан алгоритм реализации таможенного пост-аудита, который обосновывает таможенный контроль как контроль достоверности начисления таможенных платежей при ввозе товаров на таможенную территорию Украины, что осуществляется на основании методов аудита.

Аргументировано, что важным условием эффективности организации и осуществления таможенного контроля, основанного на методах аудита, является наличие комплекса допроверочных мероприятий. Подтверждено, что в комплексе правильно организованная система отбора налогоплательщиков для выездных документальных проверок и осуществление фискальными органами детальной допроверочной подготовки позволяют выбрать оптимальную стратегию проверки, внедрить в ее программу контроль наиболее рискованных сфер экономической деятельности.

Предложены направления повышения эффективности и результативности таможенного пост-аудита, базирующиеся на системе оценочных показателей и экономико-математическом моделировании. Определены стратегические ориентиры управления рисками при осуществлении таможенного пост-аудита и намечены перспективы его развития в условиях реформирования фискальных органов.

Доминирующими векторами совершенствования таможенного пост-аудита в контексте противодействия фискальных органов рискам нарушений таможенного и налогового законодательства определены: коренное изменение нормативно-правового и организационно-административного подхода к управлению; подготовка, осуществление и реализация материалов документальных проверок; информационно-технологическое переоснащение фискальных органов; внедрение системы оценки качества и эффективности таможенного пост-аудита; введение

предварительного таможенного пост-аудита для оценки рисков субъектов, претендующих на льготы в процедуре таможенного контроля.

Доказано, что реформирование системы контролирующих органов Украины в соответствии с принципами мировых глобализационных процессов обуславливает необходимость совершенствования таможенного сервиса, инструментов и механизмов таможенного контроля. Эффективная реализация таможенного пост-аудита будет способствовать решению указанной задачи с достижением компромисса между интересами государства и бизнеса. Возможность фискальных органов противодействовать рискам нарушения таможенного и налогового законодательства основана на способности обнаружения недостатков в сфере таможенного контроля и реализации мер по их устранению. Аргументировано, что системное использование комплекса стратегических направлений и тактических мероприятий развития таможенного пост-аудита будет способствовать росту его результативности, позволит повысить надежность и фискальную эффективность таможенного контроля.

Ключевые слова: таможенный контроль, таможенный пост-аудит, таможенная политика, таможенная система, контрольно-проверочные мероприятия, проверка.

ANNOTATION

Mykola O. Kharkavyu. Customs Post-Audit: Modern Conditions and Prospects. – Manuscript.

Thesis to obtain the scientific degree of PhD in Economics in specialty 08.00.08 – money, finance and credit. – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2015.

The thesis deals with the comprehensive research of theoretical and methodological issues to carry out customs post-audit to promote its efficiency and effectiveness. The project contains the essentials of customs control within the post-audit. The correlation of specific data, functions, goals and tasks of customs post-audit initiated the substitution of conceptual approaches to its contents defining the controlling of output under the conditions of easing of tax burden and promotion of international trade.

The author carried out the monitoring of efficiency of customs control within foreign trade operations, differentiated the factors and indicators that caused the implementation of customs post-audit into customs practice and ran the overall analysis of organizational and functional directions of control basing on the audit methodology.

There were also suggested the directions to improve the efficiency and resolution of customs post-audit on the basis of substantiation of the system of assessment indicators and economic-mathematic modeling. The author also defined the strategic landmarks of risk management during customs post-audit and highlighted the development prospects of the latter under conditions of reforms at fiscal bodies.

Key-words: customs control, customs post-audit, customs policy, customs systems, controlling measures, control.